

ב חשון תשפ"ז
13/10/2026
מספר מסמך: 1358143

תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה), תשמ"ח-1988 (תיקון 2025) – שאלות נפוצות ותשובות

- **בכל פרשנות הוראות הדין גוברות.**
- **טבלה זו מתייחסת לחובות לפי תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה) ואינה מתייחסת לחובותיו של בעל תפקיד מכוח דין אחר.**
- **המשרד שומר על זכותו לעדכן את התשובות בהתאם להתפתחות האכיפה והפיקוח ושאלות שיעלו בהמשך.**

מס"ד	שאלה	תשובה
1	מזמין שמבצע עבור עצמו: במקרה בו בעל ההיתר (היום, המזמין) הוא גם הקבלן הראשי (תאגיד בעל אותו ח.פ.) - האם נדרש מינוי בקר בטיחות?	יובהר כי גם הנ"ל נדרש במינוי בקר בטיחות. הדבר עולה הן מלשון התקנות והן מתכליתן. כיוון שאחריות מזמין לעניין התקנות חלה גם על מי שרשום הן כמזמין והן כמבצע הבניה (כאמור בתקנה 6א לתקנות הבניה חובה על המבצע להודיע על פעולות בניה ובהתאם ל1א לא יתחיל מבצע עבודות בניה ללא אישור המזמין על כן חובה כי בכל אתר יהיה מזמין) הרי שככל ולא הוחרג באופן מפורש מזמין שהינו המבצע ממינוי בקר ולא באופן משתמע הרי שמזמין שהינו גם מבצע הבניה מחויב במינוי בקר.
2	חובת מינוי מנהל אתר: לפי התקנות, נדרש מינוי כאמור באתר בנייה ששטחו לפי היתר הבנייה 15 אלף. האם מדובר ב-15 אלף שטח כולל? שטח בנוי? כולל שטחים ציבוריים? או בניין בתכנון?	השטח הקובע הוא המחמיר בין "שטח בניה מבוקש" לבין "שטח מגרש", כפי שמופיעים בהיתר.
3	מנהל אתר - ביותר מאתר אחד? באתר ששטחו 15,000 מ"ר לפחות יש חובת מינוי של מנהל אתר. – האם ניתן כי מנהל אתר ימונה ביותר מאתר אחד (בשונה ממנהל עבודה)? האם באתר בו המינוי של מנהל אתר הוא וולונטארי - באתר מתחת	מנהל אתר אינו מוגבל למינוי באתר אחד בלבד בין אם יש חובה למנות מנהל אתר ובין עם המינוי וולונטרי עליו לבצע את תפקידיו כפי שמוגדרים בתקנות.

	15,000 מ"ר - ניתן למנות מנהל אתר ביותר מאתר אחד.	
4	בקרה יומית של מנהל עבודה על מכונות לפי תקנה 142א: התקנות החדשות לא כוללות הגדרת 'מכונה' או 'מכונות'. הפב"ט כוללת את ההגדרה הבאה: "'מכונות' – לרבות התקן מיכאני ורצועת הנע"; (פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], התש"ל-1970). האם "מכונה" היא לרבות כלי חשמל מיטלטלין? שאם כן מדובר על בקרה יומית (לפחות) גם על כל דיסק באתר של מנהל העבודה ש/לא ברור איך עברה אל כתפי מנהל העבודה.	1. מכונה היא לרבות כלי חשמל מיטלטל. 2. התקנות מגדירות חובת בדיקה יומית של מיגון חלקים מסוכנים במכונות. אין התקנה מגדירה באיזה שלב של היום תבוצע בדיקה זו. חלקים מסוכנים מהווים סיכון שאותו נדרש לנהל באתר הבנייה. 3. מבצע הבניה הוא האחראי לאספקת הכלים לפי תקנה 141 ומנהל העבודה הוא זה שמוטלת עליו הביקורת לפי תקנה 142א.
5	טופס מינוי מחליפים: לאור התוספת לתקנות, מה מעמד המסמך 'קיום מנחים למינוי מנהל עבודה מחליף זמני'? האם במינוי זמני של עד 14 ימים של מנהל אתר ו/או מנהל עבודה, צריך לדווח למינהל?	נוהל מינוי מנהל עבודה מחליף (כאשר יש מינוי של מנהל עבודה באתר) אינו יכול עוד להיות בתוקף עת כניסתו לתוקף של התיקונים בתקנות החדשות. התקנות לא מבחינות בין מנהל אתר/ מנהל עבודה קבוע לבין זמני אלא מחייבות הודעה באופן המידי. יש למלא טופס מחליף זמני שיהיה באתר המנהל, להדפיסו ולצרף אותו לפנקס הכללי. לתשומת ליבכם תוקף המינוי לא יוכל לעלות על 14 ימים. מנהל העבודה מחליף לא יוכל להתמנות ביותר מאתר אחד במקביל.
6	ממונה בטיחות בעל הסמכה כמנהל עבודה: ממונה בטיחות בכל מקרה נדרשים להשתתף בימי כשירות, ובמספר גבוה משמעותית ממנהלי עבודה שאינם מנויים. מי שמחזיק בהסמכה נוספת כמנהל עבודה, אך מנוי כממונה בטיחות בלבד, האם יידרש ממנו להשתתף גם בימי השתלמות של מנהלי עבודה כדי לשמור על הסמכה זו?	מדובר על שתי הסמכות שונות. ימי הכשירות של ממונה בטיחות עומדים בפני עצמם והם אינם קשורים להסמכה כמנהל עבודה. משכך, מי שמחזיק בהסמכה של מנהל עבודה (בין אם יש לו הסמכות נוספות או לא), אך לא מנוי 90 ימים לפחות, נדרש להשתתף בשני ימי השתלמות למנהלי עבודה, על מנת לשמור על הסמכתו, ומבלי לגשת למבחן.
7	תכניות הנדסיות לפיגומים זיזיים ושלוחים: פיגומים אלה למעשה מדלגים בין קומות הבניין. האם	כאשר הקומות זהות וגם אופן התקנת ועיגון הפיגום זהים, אין צורך בתכניות הנדסיות נפרדות. לעומת זאת, אם יש הבדלים בצורת ההתקנה והעיגון, מפאת צורה או נתונים טכניים שונים של המבנה, אכן נדרשת תכנית הנדסית מתאימה לכל צורת התקנה נדרשת.

	נדרשת תכנית הנדסית פרטנית לכל קומה וקומה?	
8	מהנדס רשום ומהנדס רשוי: התקנות מדברות על מהנדס רשוי ומהנדס רשום, איך ניתן לדעת באיזו הסמכה מחזיק כל מהנדס אזרחי ובנוסף, מה הסמכות של כל סוג רישיון כזה?	על מנת לדעת את סוג רישיון המהנדס, ניתן להיעזר בפנקס המהנדסים והאדריכלים. בפנקס זה מופיעים נתונים כגון: סוג התעודה, ענף ומדור. לפנקס ניתן להגיע באמצעות הקישור המצורף. https://data.labor.gov.il/EngineersAndArchitects.aspx לעניין מה מותר לכל סוג רישיון, מומלץ לעיין בתקנות המהנדסים והאדריכלים (רישוי וייחוד פעולות), תשכ"ז-1967. מצורף קישור. https://www.nevo.co.il/law_html/law01/199_007.htm
9	תפקיד מנהל העבודה: האם מנהל העבודה עוסק אך ורק בפיקוח על הבטיחות, או שהוא עדיין מעורב בתהליכי ביצוע?	תפקידו של מנהל העבודה מפורט בתקנות ובפרט בתקנה 2 ג יצוין כי למנהל העבודה יש תפקידים הנובעים גם מתקנות אחרות, כגון תקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה) ותקנות הבטיחות בעובדה (ציוד מגן אישי). לדוגמה, בתקנות ציוד מגן אישי, מנהל העבודה מוגדר כממונה על העבודה וחלות עליו חובות כגון: השגחה נאותה על שימוש העובדים בציוד מגן אישי, עצירת עבודתו של עובד שלא משתמש בציוד מגן אישי ומסירת ציוד מגן אישי שאינו תקין למעביד ואספקת ציוד תקין לעובד. מתוך תקנות ציוד מגן אישי: <i>"חובות ממונה על העבודה"</i> 8. (א) ממונה על העבודה, ישגח השגחה נאותה וינקוט אמצעים לוודא שהעובד משתמש בציוד מגן אישי כראוי. (ב) נתגלה בציוד פגם או נזק – ימסרנו הממונה על העבודה למעביד וידאג לאספקה מיידית של ציוד חלופי תקין לעובד. (ג) ראה ממונה על העבודה שעובד אינו משתמש בציוד מגן אישי מכל סיבה שהיא, יפסיק לאלתר את עבודתו."
10	אדני עץ מתחת לזקפי פיגומי זקפים: בתקנות החדשות בוטלו רוב הסעיפים העוסקים בדרישות להקמת פיגומי זקפים. בין השאר נמחק גם הסעיף העוסק באדני עץ מתחת לזקפי הפיגום. איך יפוזר העומס ללא האדנים? איך ניתן לדעת האם הם לא נדרשים?	ככלל, פיגומי זקפים נדרשים לעמוד בת"י 1139-1. תקן זה כולל את ההגדרה: "לוח בסיס (פלטת בסיס) (base plate) – משטח המשמש לפיזור העומס בזקף על פני שטח גדול יותר". סעיף 3.3 בפרק ההגדרות (terms and definitions). התקן מגדיר כי חוזק הלוח וקשיחותו יהיו כאלה שיבטיחו העברה של העומסים. התקן אף מגדיר את מידות לוח הבסיס. כידוע, התקן אף מחייב כי יהיו הוראות מפורטות להרכבת הפיגום והעומסים שהפיגום מפעיל על התשתית. כמו כן, היצרן נדרש לפרט הגבלות נוספות ככל והן קיימות. היה ומדובר על פיגום מיוחד, בכל מקרה ההקמה חייבת להתבצע בהתאם לתוכנית שהכין מהנדס מתאים.

11	מערכת טפסות לפני העמסה: כבר כמה שנים מופצים פנקסים כלליים הכוללים תיעוד של בדיקת מערכת הטפסות גם לפני יציקה וגם לפני העמסה. אך בדיקה לפני העמסה לא מופיעה בתקנות. האם היא נדרשת?	תקנה 82 לתקנות הבניה קובעת כי מערכת הטפסות צריכה להתבצע בהתאם לת"י 904. הדרישה לביצוע בדיקה לפני העמסה מופיעה בתקן עצמו. כך שכדי לעמוד בתקן, נדרשת בדיקה גם לפני העמסה.
12	עבודות שיפוץ: מהן עבודות שיפוץ שלא נדרש לגביהן אישור מהנדס רשוי לפי סעיף 12 לחוק המהנדסים והאדריכלים?	מתוקף חוק המהנדסים הותקנו תקנות המהנדסים והאדריכלים (רישוי וייחוד פעולות), תשכ"ז-1967, בהן פירוט סוגי העבודות.
13	מצבו של עובד בגובה: האם חייב מבצע בנייה לצרף לתוכנית ארגון בטיחות את הודעת העובד אשר דרושה לפי תקנה 2(ד) לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה): "הוא יודיע למבצע... על היותו במצב בריאותי או נפשי העלול לסכן את עצמו או אדם אחר"?	תקנות עבודה בגובה אכן אומרות בסעיף 2(ד) כי העובד יודיע למבצע על כל פגם, תקלה סיכון שנתגלה לו או על היותו במצב בריאותי העלול לסכן אותו או עובדים אחרים. התקנה לא מתייחסת לאופן ההודעה ולא מגדירה שחייבת שתהייה בכתב.
14	תכנית ארגון בטיחות: האם חייב מבצע בנייה לצרף לתוכנית ארגון בטיחות לפי תקנה 166 מידע על מחלות מקצוע של עובדים, במידה וקיבל?	תכנית ארגון בטיחותי צריכה להיות בהתאם לתוספת השלישית לתקנות.
15	מינוי ממונה על הבטיחות: על פי התיקון "מינה מבצע הבנייה ממונה על הבטיחות, יחולו על הממונה על הבטיחות גם החובות שלהלן..." (ר' סעיף 5א(א)). כמו כן כתוב בהגדרות: "ממונה על הבטיחות" - כהגדרתו בתקנות הממונים". אין בתקנות לאחר התיקון הוראות נוספות בנוגע למינוי ממונה על הבטיחות באתר בנייה.	תקנות הממונים על הבטיחות מגדירות מתי נדרש למנות ממונה על הבטיחות. ממונה על הבטיחות נדרש גם לעמוד גם בהוראות תקנות הממונים. חובת המינוי של ממונה על הבטיחות חלה מכוח תקנות הממונים.
16	בקר מטעם המזמין: האם על הבקר להיות עובד של המזמין?	התקנה אינה מחייבת זאת, הבקר אינו חייב להיות עובד שכיר של המזמין, יחד עם זאת הוא ממונה על ידו ומחויב לבצע פעולות בעבור המזמין בהתאם לדרישות בתקנות.

17	האם יש מניעה כי המזמין ישכור שירותי בקר בטיחות ממבצע הבניה?	אין מניעה אך יצוין כי אין בכך כדי לשנות מאחריות של המזמין ושל בקר הבטיחות, וההיפך.
18	עבודות שיפוף בבניה עצמית: האם ביחס לעבודות שיפוף העומדות בתנאי "בניה עצמית" (היינו שנעשות שלא במסגרת עסק וכו'). קיים פטור למזמין גם אם עבודות השיפוף כן טעונות אישור מהנדס רשוי.	כן, תקנה 1א (ד) ותקנה 2(א)(4) מתייחסות לפטור שניתן לבנייה "שיזום אדם למטרת שימוש למגורים, שלא במסגרת עסק, משלח יד, שירות ציבורי, קבוצת רכישה או תוכנית חיזוק כהגדרתה בחוק התכנון והבניה: (1) עבודת הקמת בניין צמוד קרקע, שאינה בנייה רוויה; (2) עבודות שיפוף; "
19	הסמכת בקר בטיחות: בחודשים האחרונים נפתחים קורסים של יומיים או שלושה לבקרי בטיחות. האם קורסים אלה הם חובה על מנת להתמנות כבקר בטיחות?	התקנות אינן מחייבות במעבר קורס מסמך. התנאים הנדרשים על מנת להתמנות כבקר בטיחות מפורטים בתקנות.
20	פנקס כללי: בתקנות החדשות יש לא מעט דברים שנדרש לצרף לפנקס הכללי או מתועדים בו. לעומת זאת, אין עדכון של הפנקס עצמו. מדוע?	תקנות הבנייה החדשות קובעות מה תוכן הפנקס אבל לא את תצורתו. מינהל הבטיחות והמוס"ל יפרסמו באתר האינטרנט מסמך מוצע לפנקס כללי שאינו מחייב.
21	תכניות הנדסיות לאלמנטים קיימים: בתקנות נדרשת תכנית הנדסית לגידור של משטחי עבודה, פיגומים זיזיים ושלוחים ועוד. מה ההתייחסות לאלמנטים, הנדרשים בתכנית הנדסית, אך קיימים באתר לפני שהתקנות אושרו?	לתקנות הוגדרה תקופת מעבר ארוכה של 12 חודשים. בתקופה זו נדרש היה להשלים תוכניות הנדסיות כאמור.
22	האם התקנות חלות רטרואקטיבית, כך שגם בפרויקטים קיימים טרם כניסתן לתוקף, יש לעמוד בדרישות החדשות?	כן. המחוקק הגדיר כי התקנות יחולו גם על פרויקטים שכבר קיימים במועד כניסתן לתוקף.
24	אישור מנהל אתר לקיום תכניות הנדסיות: מנהל אתר נדרש לאשר בחתימתו כי ישנן כל התכניות ההנדסיות הנדרשות באתר בהתאם לאמור בתקנות תקנות 9, 17 א, 45, 58, 66 א, 85 ו-106. לעומת זאת, תקנה 66 בוטלה. מה נדרש בעניין זה?	מדובר על טעות סופר בפרסום ברשומות. התקנה הרלוונטית לעניין זה היא תקנה 69א ולא סעיף 66 א שבוטל

25	בתפקידי מנהל האתר, מה ההבדל בין החובה המנויה בתקנה 2(ב) (1) (יאשר בחתימתו כי ניתנו מענים) ובין תקנה 2(ב) (2) (יבצע בקרה כי ניתנו מענים אחת ל-30 ימים)?	האישור בתקנה 2(ב) (1) הוא אישור למצב הנקודתי שהסיכון סולק ואילו הבקרה בתקנה 2(ב) (2) מבצעת מעקב לאחר 30 ימים. כלומר, מדובר על "אישור ראשוני" מול "תפעול שוטף". תפקידו של מנהל האתר לאשר כי אכן הוגדרו וסופקו מענים לסיכונים שעלו בתוכנית הבטיחות. לאחר מכן, אחת ל-30 ימים לכל היותר, עליו לבצע בקרה על יישום המענים.
26	האם ניתן להוציא צו כלפי מזמין שלא מינה בקר ?	אי קיום חובות על ידי המזמין יכול להוביל להוצאת צווי בטיחות או צווי שיפור כלפי מחזיק מקום העבודה מכוח חוק ארגון הפיקוח על העבודה.
27.	איך קובעים את זהות המזמין עליו יחולו הוראות התקנות ? ומי ייחשב בעל ההיתר במקרה שבו מבוצעות עבודות הטעונות היתר ? ומי ייחשב בעל נכס ?	ינתן מענה בהמשך
28	מנהל אתר בפרויקט תשתיות: לעניין קביעת חובת מנהל אתר, התקנות מגדירות כי נדרש מנהל אתר באתר בניה ששטחו, לפי היתר הבניה, 15,000 מ"ר לפחות. לעומת זאת, אתרי תשתיות במקרים רבים פטורים מהיתר בניה. האם המשמעות היא שלא נדרש מנהל אתר בכל מקרה וללא תלות בשטח האתר? והאם החובה חלה במקרה שהיתר הבניה נוקט רק באמת מידה של נפח ולא של מ"ר, כגון בבניית מיכל ?	ינתן מענה בהמשך